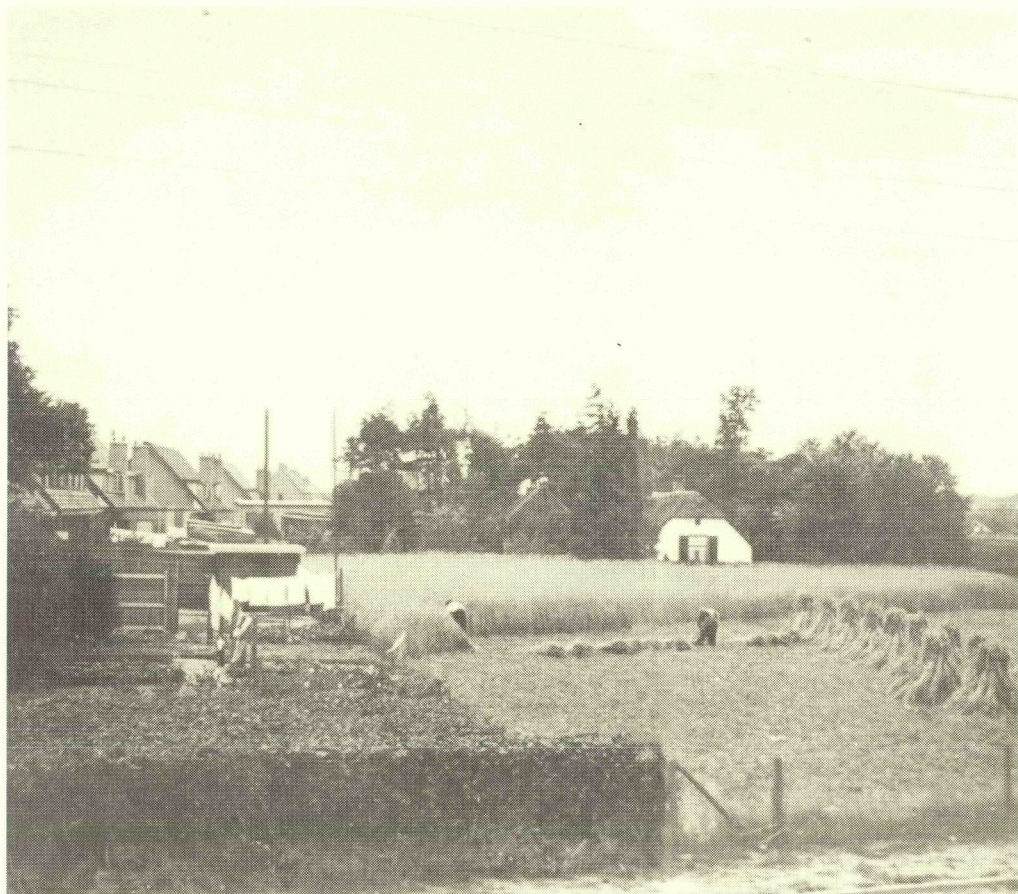

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE "HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

18e jaargang nr. 5 zomer 1997

1

Foto omslag:

Gezicht op daggeldershuis Oude Utrechtseweg 11
(nu Familiekerk)

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur

Voorzitter : P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris : Mevr. E.M. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest, Telefoon 035-6017113
Penningmeester : J.Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden : R.P. van Dorresteijn, Kolonieweg 6a, Soest
A.J. van den Dijssel, Irenelaan 7, Soest
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
W.J.M. van Hofslot, Kerkpad ZZ 10, Soest
W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
W. Routers, Cimbaal 19, Soest

Redactiecommissie : I. van Doorn-van der Linden
J.E.J. Hilhorst
W.C.J.M. Peters

Redactie-adres : Schoutenkampweg 113, tel. 035-6013912
Vormgeving : Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest
Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 35,-- per jaar.

Betaling is mogelijk:

op de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8

danwel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest,
rekening nummer 3599.02.235. (Giro van de bank: 212775.)

JAARVERSLAG HISTORISCHE VERENIGING SOEST 1996

Ledenbestand

Het ledenaantal van de vereniging is in 1996 gestegen van 280 naar 288 per 31 december 1996.

Samenstelling van het bestuur

In 1996 werden de heren Hilhorst en Schimmel herbenoemd en werd de heer W. Routers benoemd tot bestuurslid ter vervulling van de vacature die was ontstaan door ontslagname van de heer Staalenhoef.

Het betekende dat na de jaarvergadering het bestuur bestond uit de volgende personen: de heer P.J. van Doorn, voorzitter, mevrouw E. Stolwijk, secretaris, de heer J. van de Putten, penningmeester en leden de heren R. van Dorresteyn, A. van den Dijssel, J. Hilhorst, W. Peters, W. Routers en W. Schimmel. Enige maanden daarna nam de heer W. Schimmel om gezondheidsredenen afscheid als bestuurslid. Hoewel hij er op dat moment van overtuigd was dat hij op de achtergrond de vereniging zou kunnen steunen, is hem dat niet gegund geweest. De vereniging is hem veel dank verschuldigd voor zijn inbreng en niet aflatend enthousiasme.

Ledenvergadering 1996

De ledenvergadering van de vereniging werd gehouden op dinsdag 19 maart 1996 in het museumgebouw van Oud Soest. De presentielijst vermeldde de namen van 32 leden. In die vergadering werden de jaarstukken 1995 goedgekeurd. Overeenkomstig het voorstel van het bestuur werd de contributie enigszins verhoogd tot f 35,- per jaar per lid en bleef de bijdrage voor instellingen gehandhaafd op f 75,- per jaar.

Na de pauze verzorgde ons lid de heer G.J.M. Derks aan de hand van een dia-presentatie onder de titel "Een wandeling langs de historische bebouwing aan het Kerkpad van Soest" een zeer wetenswaardige beschouwing over het Soest van weleer en nu. Hij gaf getuigenis van zijn grote kennis van het Soest van zijn voorouders en kreeg terecht de handen op elkaar. De thuisblijvers hebben zeker een verkeerde keuze gemaakt.

Periodiek "Van Zoys tot Soest"

In het voorjaar 1996 werd de 16^e jaargang afgesloten met artikelen over de pastorie van de Petrus en Paulusparochie, het begin van de sportuitwisseling Soest/Soest, het pand Soesterbergsestraat 50, de Schouw en de Lazarusberg. De 17^e jaargang, Zomer 1996 gaf een artikel over Geurtje Sukkel, een terugblik op het bezoek aan "De Paltz", over de Legerplaats Soesterberg en werd een start gemaakt met de bevolkingsgegevens 1813. Met name werd hiermee voorzien in een veel geuite wens van veel van onze leden. In het Herfstnummer werd het openluchttheater voor het voetlicht gebracht en werd een artikel gewijd aan de Drie gebroeders van Beest. Het Winternummer bracht een In Memoriam bij het overlijden van Wim Schimmel; daarnaast is een artikel opgenomen over huize Staalwijck, een artikel over De Veldslag op de Soester Eng en werd een beschouwing gegeven over het Soesterveen.

Terugkijkend kan worden gezegd dat de inhoud van de vier nummers weer op hoog niveau stond mede dankzij de niet aflatende zorg van de heer P. van den Breemer. Deze heeft aan het einde van 1996 te kennen gegeven zijn activiteiten te willen staken om ook eens de gelegenheid te krijgen publikaties in ons blad te kunnen verzorgen. Het bestuur heeft besloten een redactiegroepje te vormen dat de taak van de heer Van den Breemer gaat overnemen.

Tenslotte willen we de schrijvers van de artikelen hartelijk dank zeggen voor opnieuw 108 pagina's. Dank ook aan de werkers die het type-werk en de lay-out hebben verzorgd.

Werkgroep genealogie

Deze werkgroep van onze vereniging is opnieuw maandelijks op de tweede donderdagavond in een lokaal van het museum Oud Soest bijeen gekomen. De avond is uiteraard toegankelijk voor alle leden van HVS, doch we prijzen ons gelukkig dat niet alle leden belangstelling hebben, daar nu toch moet worden vastgesteld dat de beschikbare ruimte bepaald aan de krappe kant is. Soms kan de computer nauwelijks geraadpleegd worden.

De werkgroep doet onderzoek naar (voornamelijk, maar niet uitsluitend) Soester families. De gegevens van de in de loop der jaren verzamelde stamboom-onderzoeken worden vastgelegd in een computer-databank; andere gegevens staan nu nog uitsluitend op schrift. Op verzoek zijn deze gegevens te raadplegen. In overleg met het bestuur van het museum wordt gezocht naar een oplossing om een wat groter gezelschap belangstellenden te kunnen ontvangen.

Sinds enige tijd zijn er contacten met zusterverenigingen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Een groot deel van de werkgroepleden kan helaas niet altijd tijdens de normale werkuren de gegevens in het gemeente-archief bestuderen; er ontstaat daarmee een tekortkoming in het onderzoek naar de Soester families. Een avond-openstelling van het gemeente-archief zou een oplossing kunnen zijn. Op een initiatief van het bestuur besliste het college van burgemeester en wethouders negatief omdat de gemeente hiervoor geen personele capaciteit beschikbaar kan stellen.

Monumentencommissie Jaarverslag 1996

De heren A. van den Dijssel en H. Gerth hebben de Historische Vereniging en het museum "Oud Soest" weer vertegenwoordigd in 6 vergaderingen van de gemeentelijke Monumentencommissie. Drie monumenten zijn afgevoerd n.l. Peter van den Breemerweg 23, Kerkpad ZZ 27, die door nieuwbouw in werkelijkheid geen monumenten meer zijn en Amersfoortsestraat 87 in Soesterberg, dat volledig is afgebrand en niet meer zal worden opgebouwd. Twee andere monumenten te weten Amersfoortsestraat 117 en de schaapskooi aan de Hooiweg zijn als nieuwe monumenten aan de lijst toegevoegd.

Het Monumenten-selectie-project is van start gegaan. Voor Soest is een lijst gemaakt waaruit 9 panden zijn geselecteerd die in aanmerking kunnen komen als Rijksmonument.

De ontwerpen van diverse bestemmingsplannen zijn beoordeeld en gecorrigeerd. Wijzigingen aan gemeentelijke monumenten zijn doorgesproken en van commentaar voorzien. De open monumentendag is ook nu weer een groot succes geweest; het was een fietstocht met een lengte van ongeveer 25 km. langs vele monumenten in Soest. Het weer werkte ook deze keer weer volledig mee.

Mevrouw F. Hellendoorn is als nieuw lid aan de commissie toegevoegd. Zij heeft grote ervaring op het gebied van de monumentenzorg. Voor het aanbrengen van herkenningsschildjes op de gemeentemonumenten hebben verschillende leden belangeloos hun medewerking verleend.

Museum "Oud Soest", jaarverslag 1996

Het jaar 1996 is een turbulent jaar geweest voor het museum, vooral in bestuurlijke zin. Wij hebben afscheid moeten nemen van Wim Schimmel, een zeer ervaren bestuurder en de "architect" van het Beleidsplan voor het museum, dat nu verder uitgewerkt wordt in goed overleg en samenwerking met mevrouw A. Jordens, museumconsulente in de provincie Utrecht.

In het bestuur vonden enige mutaties plaats. De heren D. Kok en P. van den Breemer hebben op eigen verzoek hun bestuursfuncties neergelegd. Hiervoor in de plaats hebben we de heren G. van Brummelen en W. Peters mogen verwelkomen.

De laatstgenoemde heeft de functie van A. van den Dijssel als voorzitter overgenomen. G. van Brummelen heeft een deel van de P.R.-activiteiten van B. Berkhout op zich genomen.

In het kader van de uitvoering van het Beleidsplan werden diverse gesprekken gevoerd met leden van het gemeentebestuur waarbij het verzoek om verhoging van de jaarlijkse gemeente-subsidie centraal stond. Het verheugt dat de gemeenteraad de initiatieven ondersteunt, hoewel er nog wat te wensen overblijft.

Als de Thuiszorg in het begin van 1997 uit het gebouw gaat verdwijnen bestaat de mogelijkheid om voor het museum enige extra ruimte te reserveren t.b.v. educatieve doeleinden, het ontvangen van gasten in een meer representatieve ruimte. Sinds enige tijd zijn er onderhandelingen gaande met de eigenaar van Huize Sint Joseph, de heer J. Smeeing.

De besturen van de Historische Vereniging en Oud Soest zijn gesprekken begonnen om de beide instellingen nog dichter bijeen te brengen. Enkele activiteiten als leden-administratie, inning van de bijdragen (contributies en donatie) kunnen wellicht gezamenlijk worden gedaan, waardoor dubbele werkzaamheden worden voorkomen.

Het museum kreeg een nieuwe afdeling archeologie/geologie.

Van vele inwoners mocht het bestuur weer veel gebruiksvoorwerpen ontvangen, waarvoor een zgn. schenkingsformulier werd ondertekend. Er is een begin gemaakt met de inventarisatie van alle voorwerpen in het museum. Met hulp van mevrouw Wilma Storimans, die een studie museologie volgt en in haar afstudeerpakket onder meer inventarisatie heeft, worden alle voorwerpen beschreven. Deze beschrijvingen worden voorlopig handmatig verricht, doch de bedoeling is dat zij met het gebruik van een computer worden gedigitaliseerd.

Het bezoekersaantal is t.o.v. 1995 gestegen. Opvallend is dat vele bezoekers van buiten Soest komen. Er zijn in 1996 drie wisseitentoonstellingen geweest.

Evenementencommissie

De traditionele fietstocht op zaterdag 1 juni leidde een groep van ongeveer 30 leden naar het landgoed De Paltz. Met groot enthousiasme verzorgden de heer en mevrouw Raatjes een rondwandeling over het uitgestrekte terrein. Moe en voldaan keerde men terug naar het museum, ons vertrekpunt van een kleine dag eerder.

De bustocht bracht ons naar onder ander 's-Hertogenbosch. Na een vaartocht over de Dieze was het tijd voor koffie en werd in verschillende groepen een stadswandeling gemaakt. Voor de koffietafel werden we in de Raadskelder ontvangen. De beheerder vertelde het een en ander over deze uitspanning. Daarna werd het gezelschap door het Brabants Museum rondgeleid. Tenslotte werd op de terugweg een bezoek gebracht aan het gemeentehuis van Culemborg waarbij mevrouw Bloemendaal, de burgemeester, een rondleiding verzorgde.

De bustocht mocht weer de belangstelling van velen hebben. Ook hier dank aan de leden van de evenementencommissie.

Overige activiteiten

De klitsavond op 14 januari 1996 verschuift van een nieuwjaarsbijeenkomst naar een gezelligheidsbijeenkomst voor de leden; dat daarbij de kennis van de leden werd getest op het terrein van oude gebruiksvoorwerpen was een bijkomstigheid, die overigens wel waardering ondervond.

Aan het bereiken van de "Sara"-leeftijd van onze secretaris besteedde een klein groepje aandacht op de luchthaven Schiphol; zij kreeg daar een oorkonde overhandigd.

Uiteraard vonden we dat de Historische Vereniging Soest niet mocht ontbreken op de Genealogische dag bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Nederlandse Genealogisch Vereniging in Utrecht. Opnieuw deed Radio-Soest een beroep op enkele leden van de vereniging als het ging over zaken uit het verleden van Soest.

Ook werd het wekelijkse artikel in de Soester Courant over 'Verdwenen Soest' door enkele leden verzorgd. Dit artikel heeft een grote lezerskring, getuige de vele reacties.

Soest, 1 maart 1997

De secretaris, E.M. Stolwijk - Okhuyzen

ONDERSCHIEDINGEN

Op 29 april jl. is onze vice-voorzitter, de heer A.J. van den Dijssel koninklijk onderscheiden. Hem viel de eer te beurt wegens zijn vele verdiensten op maatschappelijk gebied, waaronder het werk voor onze vereniging, de Stichting Oud Soest en het Museum Oud Soest.

Ook de heer H. Gerth ontving een koninklijke onderscheiding voor zijn vele verdiensten, waaronder zijn inspanning voor het levendig houden van de lokale historie van Soest.

Beiden werden Lid in de Orde van Oranje Nassau.

De burgemeester reikte hen de versierselen uit.

REDAKTIE-WISSELING

Zoals in het vorige nummer van "Van Zoys tot Soest" werd vermeld, heeft de heer P.J. van den Breemer de redactie na 17 jaargangen overgedragen. In de algemene ledenvergadering van 25 maart jl. heeft de voorzitter, de heer P.J. van Doorn, de heer Van den Breemer namens het bestuur bedankt voor zijn inzet gedurende vele jaren en hem als blijk van waardering een tinnen "schrijvertje" aangeboden.

Inmiddels is er een nieuwe redactie gevormd, bestaande uit de leden:

mevrouw S. van Doorn-van der Linden
de heer J.E.J. Hilhorst en
de heer W.C.J.M. Peters

Redactie-adres: Schoutenkampweg 113, 3768 AC Soest,
telefoon 035-6013912.

Ook de nieuwe redactie hoopt, met inbreng van velen, er in te slagen via het verenigingsorgaan de historie van Soest levendig te houden.

Peter v.d. Bremer toont zijn afscheidscadeau.

KASTEEL SYPESTEYN IN NIEUW LOOSDRECHT ¹⁾

Dat was de bestemming van de jaarlijkse fietstocht, die deze keer werd gehouden op zaterdag 31 mei jl. Velen hebben aan de uitnodiging om aan deze fietstocht deel te nemen gehoor gegeven. De weersomstandigheden waren ideaal. Een schitterende route was uitgezet. Deze voerde de deelnemers door Pijnenburg, achter Drakenstein langs, naar de Lage Vuursche en het fietspad langs het wasmeertje, over de Hilversumse Heide en het vliegveld Hilversum. Kasteel-museum Sypesteyn is een van de jongste kastelen in Nederland, dat begin van deze eeuw werd gebouwd door de laatste mannelijke telg van de familie Van Sypesteyn, Jonkheer Catharinus Henri Cornelis Ascanius van Sypesteyn (1857-1937). Zijn leven werd volledig beheerst door één grote passie: de herbouw van zijn voorvaderlijk kasteel, dat heeft gestaan in de drassige Sype te Loosdrecht. Na aankoop van de bewuste terreinen (ca 6 ha.) en een onderzoek naar de oude fundamenten van het vermoedelijke kasteel werd met de herbouw begonnen. In 1927 werd de bouw wegens geldgebrek gestopt.

Zeer bijzonder is ook de museum-collectie, die tot een der rijkste van Nederland op particulier gebied behoort. De belangrijkste bestanddelen zijn de familieportretten, porcelein, glas, zilver, klokken en sculpturen.

Ook was het uitstekend toeven in park en tuin, die in de stijl van de 16e en 17e eeuw zijn aangelegd.

De vereniging kan terug zien op een uitstekende verenigingsactiviteit, die de evenementencommissie heeft georganiseerd.

¹⁾ In het tijdschrift voor regionale geschiedenis Tussen Vecht en Eem (TVE 15 jrg., nr. 2 mei 1997) zijn enkele artikelen gewijd aan Jonkheer van Sypesteyn. Binnenkort ligt dit tijdschrift in de bibliotheek van Museum Oud Soest.

Deelnemers aan de fietstocht naar Sypesteyn

SPORTKOEPELS IN SOEST 1932-1962

door Th.M. Peet

Het begrip "overkoepelende organisatie" komt reeds lang voor in het algemeen spraakgebruik. Zo ook in de Soester Courant van 19 augustus 1952 met betrekking tot het gezamenlijk naar buiten treden van verenigingen. Er wordt ook al lang gesproken over een "sportkoepel", waarmee dan bedoeld wordt een overkoepelende organisatie van (meerdere) sportverenigingen, in de ruimste zin genomen. Wat hen bindt, is een statutair verband met als doel de behartiging van gezamenlijke belangen van de aangesloten verenigingen op plaatselijk, regionaal, landelijk of internationaal vlak. Algemeen bekende landelijke koepels zijn bijvoorbeeld de Nederlandse Sport Federatie, het Nederlands Olympisch Comité, de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond, de Koninklijke Nederlandse Zwem Bond en vele anderen.

I S.B.L.O.

Ook in de gemeente Soest kwamen en komen sportkoepels voor. Voor zover was na te gaan, mag als eerste worden genoemd de Soester Bond voor Lichamelijke Opvoeding (SBLO).

"Op initiatief van de Soesterbergse club A.G.A.V.S." werd op een zaterdagavond, begin december 1932, tijdens "een samenkomst gehouden in pension Dennenhof aan de Soesterbergschestraat" met algemene stemmen opgericht de "S.B.L.O., ten doel hebbende de belangen der sport te dienen van den Bond in 't algemeen en van de deelnemende vereenigingen in 't bijzonder". Daarbij waren aanwezig de besturen van Esvac (voetbal Soest), S.T.C. (Soester Turn Club), A.D.O. (Gymnastiekvereniging in Soest), A.G.A.V.S. (Algemene Gymnastiek en Athletiek Vereniging Soesterberg), V.V. Soesterberg (voetbal), Korfbalclub De Stormers (plaats niet bekend).

Een voorlopig bestuur werd gekozen "hetwelk Statuten en Huishoudelijk Reglement in elkaar (zal) zetten". De activiteiten gelden Soest en Soesterberg. Op dinsdag 30 mei 1933 werd in een "algemene" bestuursvergadering van de bond medegedeeld dat "bij dezen bond zijn aangesloten de volgende vereenigingen (zie hierboven) alsmede Be Quick (voetbal Soest)".

In het activiteiten-programma voor dat jaar staat onder andere opgenomen het onder auspiciën van de bond houden van grote atletiek wedstrijden te Soesterberg. Opmerkelijk: daarvoor viel het oog op Soesterberg "omdat te Soest geen enkel geschikt terrein bestaat om naar behoren atletiek wedstrijden te houden".

Aangenomen mag worden dat de bond de oorlog niet heeft overleefd. In de kolommen met plaatselijk nieuws van de Soester Courant in de periode 5 mei t/m 31 december 1945 werd de naam van Soester Bond voor Lichamelijke Opvoeding niet meer aangetroffen, ook niet in de uitvoerige lijst van deelnemers aan het Koninginne- en Bevrijdingsfeest op 31 augustus 1945.

II S.S.F.

De tweede sportkoepel in de gemeente Soest werd de Soester Sport Federatie, die zich uitsluitend op Soest richtte. Voor de oprichting van de Federatie kwamen, op initiatief van de heren A.J. van Schaffelaar, W. Groart en J. ten Broeke, op zaterdagavond 29 augustus 1952 "in het zaaltje van de Brandweerkazerne, bestuursleden van bijna alle Soester Sportclubs bijeen".

De op te richten Federatie stelde zich onder andere ten doel het organiseren van een jaarlijkse sportweek, het houden van voorlichtings- en leiderscursussen, het op hoger plan brengen van de sport, bemiddeling bij het gemeentebestuur enz. Ook wilde men komen tot het vaststellen van de data der sportuitvoeringen van de verschillende verenigingen "om te voorkomen dat men elkaar in de wielen rijdt". De aanwezige vertegenwoordigers van de sportverenigingen getuigden "van veel sympathie en vlotheid". In principe werd besloten tot oprichting. "Op zaterdag 27 september a.s. zal de definitieve oprichtingsvergadering plaats hebben. Intussen beraden de verenigingsbesturen zich over de grootte der jaarlijkse contributie e.d.", aldus het verslag in de Soester Courant.

Op de voorgenomen zaterdag, 27 september 1952, werd met een enkele hamertik van de voorzitter, de heer W.J. van Schaffelaar, de oprichting van de Soester Sport Federatie bekrachtigd. Daaraan voorafgaand waren statuten en huishoudelijk reglement reeds vastgesteld. De doelstelling werd wat concreter omschreven: "de volkskracht der Soester bevolking te bevorderen door, in de ruimste zin, de lichamelijke ontwikkeling te stimuleren en te ontwikkelen". Voorts bleek uit de statuten dat de Soester Sport Federatie "zich zal onthouden van alles wat een of meerdere leden aanstoot kan geven, zodat men dus elkanders principe eerbiedigt en de Federatie bijvoorbeeld geen wedstrijden zal organiseren op Zondag". Ook werd bepaald dat iedere vereniging in deze Federatie slechts één stem zal hebben en dat de "grote" verenigingen dezelfde rechten zullen genieten als de "kleinere". Tot de Federatie traden toe Tafeltennisvereniging "Shot", Wandelvereniging "De Eemkanters", Zwemvereniging "De Duinkickers", Soester Politie Sport Vereniging, Sportvereniging H.J.A. (?), Motor- en Automobielfclub "Soest", Voetbalverenigingen S.E.C., B.D.C., en K.P.S., Gymnastiekverenigingen "Olympia" en "Crescendo".

Verwacht wordt, aldus het verslag dat de overige verenigingen zich ook zullen aanmelden. "Door het ontbreken van documentatiemateriaal konden enige verenigingen niet worden uitgenodigd". De initiatiefnemers Van Schaffelaar, Groart en Ten Broeke werden gekozen als voorzitter, secretaris en penningmeester van de Federatie. De bedoeling is dit bestuur uit te breiden tot 5 leden. Op het activiteitenprogramma staat onder andere het organiseren van een Soester Sportweek, het namens de sportverenigingen interveniëren bij het gemeentebestuur inzake steun en medewerking in sportzaken, het organiseren van cursussen enz. Als belangrijk werd nog genoemd, dat geroyeerde leden van een sportvereniging niet door de andere aangesloten verenigingen mogen worden overgenomen indien contributieschuld de oorzaak van het roeyement is.

III S.F.S.

Men mag aannemen, dat in de stroming van de ontwikkelingen in Soest ook in Soesterberg de oprichting van een Federatie werd overwogen. Hoe dat ook zij, op 2 juli 1953 werd daar de derde sportkoepel, uitsluitend gericht op Soesterberg, opgericht die de naam kreeg van Sport Federatie Soesterberg. Voor het beschrijven van deze Federatie staan alleen Statuten en en Huishoudelijk Reglement ter beschikking. In beginsel waren de beoogde doelen, zij het in wat sobere bewoordingen, van gelijke strekking als in Soest. Voorzitter was de heer J. van Daal, secretaris-penningmeester de heer F.J. Hagmeijer.

Naschrift

De hierboven beschreven drie "sportkoepels" waren allen een vrucht van het particulier initiatief. Dat werd anders door de besluiten van de gemeenteraad van Soest van 23 maart 1956 en 21 november 1962, waarbij respectievelijk de "Commissie van Advies voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport" en als opvolgster de "Stichting voor Lichamelijke Opvoeding en Sport Soest" werden opgericht.

Heel kort samengevat: door deze raadsbesluiten kwam er een directe bemoeienis van de gemeente met de sport en de lichamelijke opvoeding met "een overlegorgaan waarin zowel vertegenwoordigers van de sport als vertegenwoordigers van de gemeente zitting hebben". Een en ander was voor zowel de Soester Sport Federatie als voor de Sport Federatie Soesterberg aanleiding tot opheffing in 1962.

Momenteel is het particulier initiatief weer terug in de vorm van de "Vereniging Sportraad Soest". De sportstichting werd opgeheven bij raadsbesluit van 18 maart 1993.

De heer Th. M. Peet is oud-directeur van de Sportstichting Soest.

Bronnen:

De Soester, Soester Courant, De Soester Post, openbare stukken. Met dank aan de heren P. Ekel, F.J. Hagmeijer en J.E.J. Hilhorst voor aanvullende informatie.

FAMILIEPAROCHIE

door J.E.J. Hilhorst

Inleiding.

In Soest-Zuid staat aan de St. Willibrordusstraat de kerk van de parochie van de H. Familie. De Kerk, die in 1939 is geconsacreerd, is geplaatst op de gemeentelijke monumentenlijst. Bij gelegenheid van de herdenking van het 50-jarig bestaan van de parochie heeft het kerkbestuur een boekje over de parochie uitgegeven¹.

De bouw van een nieuwe kerk op de Bunt is jarenlang besproken in de vergaderingen van het kerkbestuur van de Petrus en Paulus parochie.

---

¹ Vijftig jaar Parochie H. Familie Soest-Zuid door P.J. van den Bremer

Uit de notulen van het kerkbestuur van 2 oktober 1935 blijkt dat N.V. Bouwterrein en exploitatie Maatschappij "Heidebloem" te Naarden kosteloos een terrein tussen de Oude Utrechtseweg en de Plasweg aanbiedt, ter grootte van 1.44.01 ha, alsmede een stuk grond ter grootte van 2400 centiare tegen betaling van fl. 5000, = = (samen uitmakende het kadastrale perceel gemeente Soest sectie D nummer 1796) onder voorwaarde dat daarop binnen een tijd van vier jaren een R.K. kerkgebouw gesticht zal worden. Om de onafhankelijkheid van de "Heidebloem" in toekomstige transacties veilig te stellen werd het hele perceel D 1796 voor de prijs van fl. 6000, = = aangekocht.²

Het naastgelegen stuk grond (huis, gelegen aan de Oude Utrechtseweg 11, bouwland en dennenbos ter grootte van 0.47.89 ha, sectie D nummer 1987, wordt aangekocht van de erven Evert Hilhorst (Evert Hilhorst en Jannetje van 't Klooster) .

Evert Hilhorst en Jannetje van 't Klooster

---

² Uit de geschiedenis van Soest - deel 3; De Petrus en Paulusparochie door F.S.I. Knaapen

De erven Hilhorst

De woning was een daggeldershuisje, van het type waarmede De Bunt rijkelijk was voorzien. Op het bouwland werd graan verbouwd. Het gezin 'Hilhorst' verliet het daggeldershuisje, maar de leden hebben zich bijna allen in de directe omgeving gevestigd.

Evert Hilhorst (*30-6-1862 - + 20-7-1930) en Johanna van 't Klooster (* 15-4-1864- + 1-9-1940) kregen 5 kinderen, t.w.

Hermanus Hilhorst (* 27-7-1891- + 25-08-1973).

Zijn beroep was grondwerker.

Op 16-8-1937 trad hij in het huwelijk met Hendrika Josepha van der Bilt (* 13-11-1899 - + 05-07-1981 te Vleuten). Zij woonden op Oude Utrechtseweg 41 (hoek Braamweg/Oude Utrechtseweg) en kregen een kind, Evert Roelof. Evertje overleed reeds op jeugdige leeftijd (*9-11-1939 - + 29-4-1948). Voor deze woning is eind 70-tiger jaren een sloopvergunning verleend.

Teunis Hilhorst (* 18-08-1892- + 22-4-1969).

Hij was eveneens grondwerker; bleef ongehuwd en was inwonend op Braamweg 88.

Cornelis Hilhorst (* 22-10-1893- + 16-05-1929).

Hij is in 1919 vertrokken naar Tilburg en vestigde zich op het adres Molenstraat 170. Hij trouwde met Cornelia Maria Mommers (*25-11-1893 - + 03-01-1967). Uit dit huwelijk werden 2 zonen en een dochter geboren.

Everhardina Hilhorst (* 8-5-1898 - + 13-10-1984).

Zij trouwde met Cornelis Hilhorst, timmerman van beroep. (*25-10-1898 - + 14-11-1988). Zij vestigden zich op Duinweg 2c (thans nr. 8). Het huwelijk bleef kinderloos.

Egbertus Hilhorst (*26-10-1899- + 5-6-1990).

Zijn beroep was tuinman.

Hij trouwde op 27 november 1940 met Jacoba Helena Elfrink (* te Losser op 25-4-1911 - + 29-6-1993). Zij betrokken een woning aan de Duinweg 2a (later hernummerd in 4). Drie zonen en twee dochters zijn uit dit huwelijk geboren.

Nieuwe bestemming

Het huis en bouwland kregen een nieuwe bestemming. Het werd bestemd voor de bouw van een kerk en pastorie voor de nieuw op te richten parochie. In 1938 wordt het nieuwe uitbreidingsplan, waarvoor in januari 1938 in verband met het plan om een openbaar gebouw te stichten wijziging was aangevraagd, door de Kroon goedgekeurd. Het daggeldershuisje heeft nog lange tijd naast de kerk gestaan.

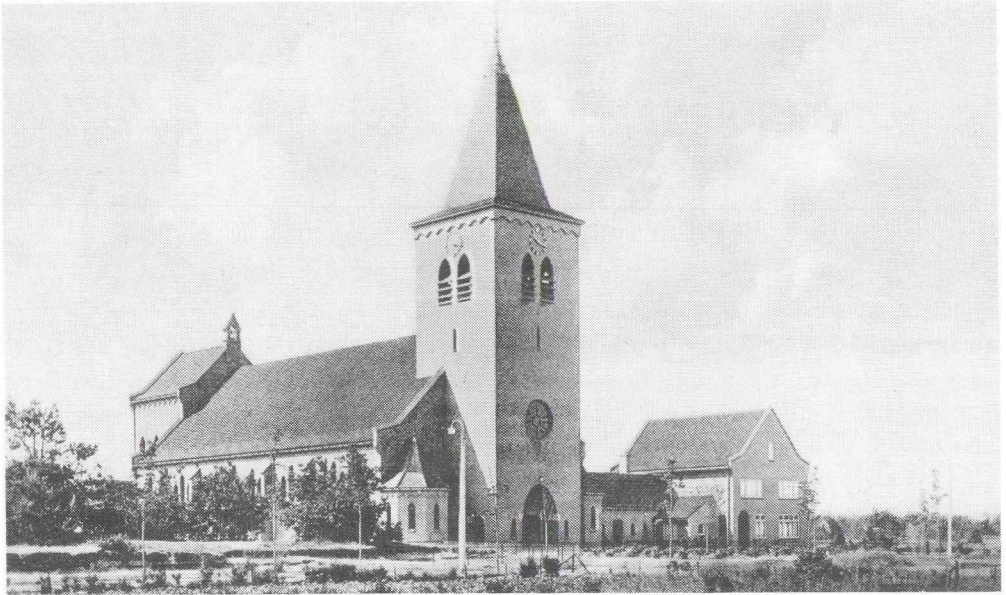
In februari 1938 werd aan het Aartsbisdom machtiging gevraagd om een schetsplan hiervoor te ontwerpen. Kardinaal-Aartsbisschop Mgr de Jong geeft toestemming voor een voorlopig ontwerp. De opdracht wordt verstrekt aan architect Clemens Hardeman te Oldenzaal, samen met architect Arn. Brouwer uit Soest. Bisschoppelijk adviseur is J Starmans.

Het kerkgebouw en pastorie.

De aanbesteding van de kerk en de pastorie vindt op 12 oktober 1938 plaats. Enkele bijzondere bepalingen uit het bestek zijn vermeldenswaard, omdat zij zo duidelijk het tijdsbeeld van toen weergeven.

- a. 60% van de werklieden moeten zijn uit de parochie en als geschoolde vaklieden bekend staan.
- b. Zij moeten alle R.K. georganiseerde bouwvakarbeiders in stand en vakorganisatie zijn.
- c. Onderaannemers worden niet toegestaan en de aannemer moet R.K. georganiseerd zijn en werken onder directie van het R.K. kerkbestuur van de H.H. Petrus en Paulus kerk en/of de gemachtigde architect.

Er zijn zeven inschrijvers en de laagste inschrijver is aannemer H. van Keulen te Amersfoort voor het bedrag van fl. 76.687,= =. De bouw wordt gegund aan de laagste inschrijver. Medio november 1938 gaat de eerste spade de grond in. De eerste steenlegging is op 8 februari 1939. De aanleg van de electriciteitsvoorzieningen wordt gegund aan J.C. Koelink te Soest en de verwarming van kerk en pastorie aan G.W. van Keulen (Amersfoort).

Kerk van de parochie van de H. Familie

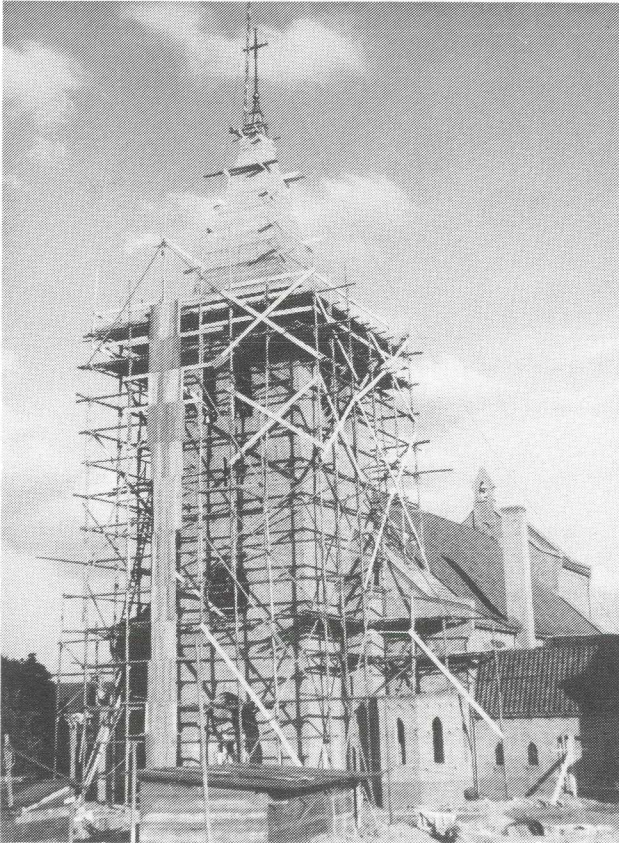
Het kerkgebouw³

Het kerkgebouw is een in bakstenen, in traditionalistische (neogotische) stijl uitgevoerde pseudo-basiliek met een centraal geplaatste, deels ingebouwde westtoren. Deze wordt geflankeerd door octagonale, met drie zijden in het hoofdvolume opgenomen zijkapellen en aan de oostzijde afgesloten door een hoog opgaand, smaller en rechthoekig gesloten koor waarop haaks geplaatst een tweetal lagere volumes, waarin ondermeer de sacristie. Het kerkkoor en het schip alsmede de haaks daarop staande volumes liggen onder een doorzalend zadeldak, gedekt met rode pseudo-romaanse pannen. De vierzijdige torenspits en de schilderdakjes van de flankerende zijkapellen hebben een Rijndekking van rode leien. Het kerkship heeft laterale gelede contreforten; in de aldus gevormde traveen lancetbogige venstertripletten. Dit laatste motief wordt herhaald in de topgevels van de beide aanbouwen.

³ Beschrijving uit inventarisatie historische bebouwing gemeente Soest (Provinciale Planologische Dienst Utrecht, 1988)

De ongelede westtoren heeft een spitsbogige inbandige portiek waarin een getoogde dubbele houten deur; boven de portiek bevindt zich een glas-in-lood roosvenster en op de klokkenverdieping gekoppelde spitsbogige galmgaten waarover de wijzerplaten. De gevels worden afgesloten door een rondboogfries. Rondboogfriezen zijn ook toegepast als daklijst bij de veelhoekige zijkapellen, het kerkschip en het koor. Op de westelijke kopgevel van het koor bevindt zich een klokkenstoel met luiddklokje. Op de torenspits is een smeedijzeren kruis aangebracht.

Het metselwerk is in Vlaams verband, platvol gevoegd. Een strekse laag ter afsluiting van het trasraam. De topgevels hebben een keeperboogomlijsting.

Kerktoren in aanbouw

Het interieur

Het kerkschip bestaat uit een breed middenschip, geflankeerd door smalle zijbeuken. Zij worden van elkaar gescheiden door spitsbogige scheibogen op gemetselde kolommen bekroond door een natuurstenen kapiteel bestaande uit een kwart-holle echinus en abacus. Gemetselde kruisgewelven tussen spitbogige gordelbogen. Het koor is van het schip gescheiden door een spitsbogige triomfboog en heeft een ribloos stergewelf.

In de loop der jaren is de kerk 'aangekleed'. In 1941 is begonnen met een nieuwe kruiswegstatie door de kunstschilder B Meddens te Hilversum. De kruiswegstatie, die nu in de kerk aanwezig is, is geschilderd door Lambertus van der Kooy. In 1942 kreeg de kerk haar devotiekapel van O.L.V. van Altijddurende Bijstand (ontworpen door H. Kloosterman te Hilversum) en het H. Theresiabeeld, ontworpen door de heer L. Dresme te Utrecht.

De pastorie

De aanpalende pastorie is door middel van een 'galerij' onder een zadeldak met de kerk verbonden. Het pand is op een rechthoekige plattegrond, bestaande uit twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een doorzalend zadeldak, gedekt met rode pseudo-romaanse pannen.

De voorgevel is a-symmetrisch met links, op de hoek, een rondbogige inpandige portiek. Op de begane grond is een tweetal tweelicht vensters met glas-in-lood bovenlichten; op de verdieping een tweetal drielichtvensters. Het pand heeft uitkragende schouderstukken en een keuperboogomlijsting rond de topgevels.

De inventaris⁴

De voorwerpen, die zijn opgenomen in de inventaris en onder toezicht staan van de Diocesane Commissie Kerkelijk Kunstbezit, zijn als volgt omschreven:

a) *preekstoel* - h. 120 - b. en d. ca 300 cm; koper; van Rosmalen; ca. 1940. Rechthoekig basement met afgeschuinde hoeken; hierop hekwerken met koperen reliëfs van Christus als leraar, de rechter hand opgeheven, de linkerhand steunend op geopend boek. Hij is gezeten op wolken en de symbolen van vier evangelisten; hierboven in letterfries het Christus-monogram en de namen van de vier evangelisten; platte bovenrand waarop aan de voorzijde een eenvoudige leenaar. Schenking Mevr. Lommen.

b) *muurschildering (in priesterkoor)*; secco; rechts onder gesigineerd: Stokhof de Jong; XXc.

De gehele bakstenen achterwand is beschilderd; de schildering loopt van boven uit in drie puntbogen; de middelste boog God de Vader, tronend, omgeven door engelen, de Geestesduif, daaronder een kruisbeeld; in de bogen links en rechts engelen, daaronder vele heiligen; in de onderste zone mannen, vrouwen en kinderen, het geheel een voorstelling van de triomferende kerk. (het daggeldershuisje, bewoond door de familie Hilhorst, dat plaats heeft gemaakt voor de familiekerk, is eveneens in de muurschildering afgebeeld).

c) *vijf gebrandschilderde ramen* (in doopkapel) en drie gebrandschilderde ramen in Maria kapel. h. 150 - b 45 cm; gesigineerd: Stokhof de Jong; XTC.

d) *Kelk en pateen*; kelk ca 1900 of later.

Zeslobbige, geprofileerde voet met punten tussen de lobben en opengewerkt randje; op de lobben gegraveerde voorstellingen van heiligen; zeszijdige stam met gotisch traceerwerk; nodus met zes grote medaillons (de emailles zijn verdwenen);ajourtegencuppa met fries.

---

⁴ Beschrijving uit inventarislijst van het kerkelijk kunstbezit van het Aartsbisdom Utrecht 1982

e) *Kelk en pateen*; Ronde konische voet; op de welving de gedreven voorstelling van Christus aan het kruis met Maria en Johannes; gerekt bolvormige nodus van agaat tussen twee ringen met lichte verticale ornamentering. Inscriptie: "Geschonken door vader en moeder bij mijn priesterwijding 20-07-1952". Herkomst: erfenis van pastoor E.P. van Wijk.

f. *Kelk*; Ronde, schuin oplopende voetrand; na insnoering een hoge, gehamerde bekervorm met opgelegde kruisjes. Pastoor E.P. van Wijk (maart 1981)

g) *Ciborie*; Zeslobbige, geprofileerde voet; onversierde welving; aan de onderzijde van de ronde stam een zeszijdige profilering met parelrand; aan de nodus zes ronde emaux met o.m. IHS en XP monogram, onversierde cuppa; licht gewelfd deksel met staand, gelijkarmig kruisje. Inscriptie: "5 maart 1978 H. Doopsel Maria Franciska Mautenaar. - Dono dedit congregatio SS. Familiae virorum erecta in ecclesia P.P. Preadicatorum Neomagi 1881".

h) *Ciborie*; Konische voet met geprofileerde voetrand; op de welving een opgelegd XP monogram; ronde stam; schijfvormige nodus; onversierde cuppa; gebold deksel met staand kruisje.

i) *Ciborie*; De ciborie is mat verguld. Ronde platte voetrand; konische welving; gedrukt bolvormige nodus; onversierde cuppa; tentvormige deksel waarop een soort kroon, waarin een staand kruisje.

j) *Monstrans*; Ronde voet met verdikte voetrand; op de welving de tekst: JERUSALEM DOMINUM, LAUDA DEUM TUUM SION; aan de onderzijde van de stam krulwerk; ronde lunula met rand van emaille, hier omheen krulwerk en stralen, die met elkaar verbonden zijn door twee concentrische cirkels. Inscriptie: "Me donum dedit Heidebloesem 1939".

Interieur kerk

De klokken⁵

In de toren zijn drie luidklokken aanwezig.

De oudste klok is gegoten in 1939 door de Fa. Eijsbouts te Asten. De klok weegt ca. 625 kg en is genaamd; "De Heilige Familie". Op de klok is een tafereel van de H. Familie afgebeeld en voorzien van de volgende tekst:

***"laudo deum verum plebem voco virginum
defunctos ploro pestem fugo testa decoro
me d d rudolphus schneider an MCM XXXIX"***

---

⁵ De klokken van de H. Familiekkerk door A.G. Hartman - Van Zoys tot Soest, jaargang nr 13, nr 3.

De grote klok weegt ca 1025 kg en is genaamd "St Jozef". Deze klok wordt bij rouwdiensten geluid en wordt daarom ook wel de doodsklok genoemd. Deze klok is voorzien van de tekst:

" St Jozeph no vivos duc nosque in morte tuere 1953"

De derde klok, de H. Mariaklok, weegt ca 750 kg. Op deze klok staat de tekst vermeld:

"Maria vocos in nomine Jesu pulsor 1953"

Boven het priesterkoor is nog een 'consecratieklokje' aanwezig. Deze is voorzien van de tekst:

"Ave Maria 1939 G. Eustenbourg Asten"

De parochie.

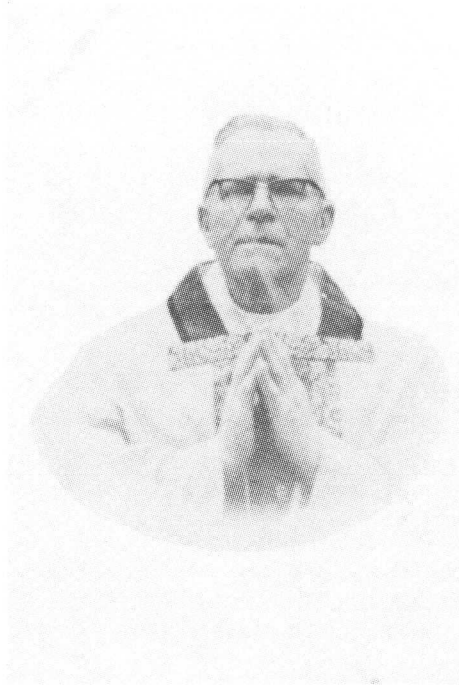
De pastores tot 1990.

Met ingang van 11 oktober 1939 heeft aartsbisschop Dr. Johannes de Jong besloten tot de oprichting van de nieuwe kerkelijke parochie onder de bescherming van de H. Familie Jezus, Maria en Joseph. De nieuw gebouwde kerk wordt tot parochiekerk verheven en wordt toegewijd aan de Heilige Familie Jezus, Maria en Joseph. De beschrijving van de parochiegrenzen is gepubliceerd in *Analecta* 1937/1939.

Tot pastoor wordt benoemd *Rutgerus Gerardus Lommerse* (was tevens bouwpastoor). Hij was als *stichter* van de parochie een bekende persoonlijkheid in Soest. Geboren op 10 maart 1895 te Ter Aar (ZH), werd op 15 augustus 1922 tot priester gewijd door wijlen Mgr H. van de Wetering. Voor zijn benoeming tot bouwpastoor te Soest-Zuid (1938/1939) was hij achtereenvolgens kapelaan in Hegdam, Delden en Utrecht. Tot zijn emeritaat in 1966 is hij pastoor van de familieparochie geweest.

Pastor Gerard Weersink, die in de zestiger jaren onder pastoor Lommerse als kapelaan in de parochie werkzaam was, omschrijft Lommerse als "een oude diep gewortelde eik de aartsvader van de

parochie. Soms ruw van bast, maar met een hart van goud."⁶ Pastoor Lommerse overleed op 5 april 1968 te Elden, waar hij zich had gevestigd.

Pastoor Lommerse

In zijn opvolging wordt in 1966 voorzien door de benoeming van pastoor *J.H.J van Gendt* (*25-2-1906-te Utrecht).

Onder zijn leiding werden de nodige wijzigingen in de kerk aangebracht. Zo werd overgegaan tot de definitieve verplaatsing van het altaar en de doopvont (vanuit de doopkapel, achter in de kerk naar de rechter voorzijde). Voorts werd een garage naast de kerk gebouwd.

---

⁶ Vijftig jaar parochie H. Familie Soest-Zuid - door P.J. van den Breemer

In verband met een ernstige en blijvende oogandoening vraagt pastoor van Gendt in oktober 1969 ontslag aan. Hij overleed op 3 mei 1985 en is begraven op de begraafplaats aan de Veldweg.

Op 3 januari 1970 werd pastoor *Gerardus Johannes Metternich* (* 17 september 1924 te Hengelo) als opvolger geïnstalleerd door deken Harmelink uit Utrecht. Zijn gezondheid dwong hem in 1975 een benoeming in de parochie St Sebastiaan te Hellendoorn te aanvaarden. Na een slopende ziekte overleed hij op 17 februari 1982.

Everardus Petrus van Wijk (* 14 januari 1926 te Zuilen), door Kardinaal Alfrink in 1952 tot priester gewijd, werd 12 september 1975 geïnstalleerd als pastor van de parochie. Als gevolg van een hartaanval overleed hij op 28 maart 1981.

Te voorzien in de opvolging van pastor van Wijk is niet eenvoudig. De Deken, S. Hoorneman uit Amersfoort fungeert als vicaris economicus. De uiteindelijke opvolging vindt plaats met de installatie op 9 november 1986 van pastor *Gerardus Joseph van der Beek* (* 24 januari 1930) door deken F. Zwarts, dekenaat Amersfoort. Na een langdurige ziekte overleed hij op 3 juli 1992.

Naast de hiervoor genoemde pastores heeft de parochie diverse kapelaans gekend. Ook verleenden diverse priesters en pastoraal werkers assistentie.

Het onderwijs.⁷

Het besturen van scholen berustte tot 1969 bij de parochiebesturen. Binnen de parochiegrenzen heeft het parochiebestuur een tweetal scholen gesticht. In 1949 kwam een vergunning af voor het bouwen van een school tegenover de parochiekerk. In 1951 werd met de bouw begonnen en op 1 september 1951 wordt de school officieel geopend en kreeg de naam 'St. Willibrordusschool'. (architect: A. Brouwer; bouwonderneming fa. van Breukelen.). Tot schoolhoofd wordt benoemd de heer H. Taxis. De vijfklassige school telde 250 leerlingen.

---

⁷ Katholiek Onderwijs in Soest - van Zoys tot Soest 15e jaargang nrs 3 en 4

Een tweede lagere school werd gebouwd op de hoek Vossenveldlaan - Hildebrandlaan. Deze school werd in 1962 in gebruik genomen. De heer A.J. van den Berg werd als hoofd aangesteld.

In 1969 werd het bestuur van scholen in Soest overgedragen aan de opgerichte "Stichting voor Katholiek Onderwijs Soest" (sinds 1992 ook Soesterberg). Met ingang van 1-8-1982 vindt er tussen de St Willibrordusschool en de Ludgerusschool een fusie plaats. De leerlingen worden gehuisvest in de Ludgerusschool. De voormalige St. Willibrordusschool krijgt een bestemming tot gezinsvervangend dagcentrum "De Schoutenkamp".

Voor het kleuteronderwijs voelden de Zusters van Onze Lieve Vrouw uit Amersfoort zich verantwoordelijk. Aanvankelijk werd een gebouw aan de Heideweg in 1953 hiervoor ingericht. In 1954 werd aan de Ericaweg een school gebouwd naast het klooster 'Regina Pacis'. De zusters van O.L.Vrouw vestigden zich op 4 juni 1958 in dit gebouw, dat voordien bekend stond als rustoord 'Buitenzorg'. De school had 3 werklokalen en 1 speellokaal.

Achterzijde Fatima kleuterschool

Met de integratie van het kleuter- en lager onderwijs verloor de school per 1-8-1988 haar functie. Het schoolgebouw maakte plaats voor woningbouw.

Feestelijke hoogtepunten in het parochielevens.

De parochie van de H. Familie is met haar ruim 55 jarig bestaan een relatief jonge parochie. Toch heeft de parochie zo haar hoogtepunten gekend.

Op 17 augustus 1941 droeg de eerste priesterzoon van de parochie, Ant van de Bremer van de missionarissen van het H. Hart te Tilburg, zijn eerste plechtige H. Mis op. Op 14 juli 1946 en op 18 april 1949 werd door respectievelijk de priesterzonen Cornelis A. Hartman en Jacobus Houdijk, Pater O.F.M de eerste plechtige mis in de parochiekerk opgedragen.

De plechtige bisschopswijding van Z.H. Excellentie Mgr. Gerardus Wantenaar, Titulair Bisschop van Uzalis , eerste Apostolisch Vicaris van Basankusu (Belgisch Congo), lid van de St. Jozef congregatie vond plaats op 14 april 1948. (Zie ook Van Zoys tot Soest Voorjaar 1997).

Ook werden diverse parochie- en priesterjubilea gevierd zoals het 25, 40 en 50- jarig bestaan van de parochie en het 40 jarig priesterjubileum van pastores Lommerse (1962), van Gendt (1971), pater Hassing (1970).

De pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice" werden voor hun jaren lange inzet in 1974 uitgereikt aan de heren B.J. van der Linden, sinds de oprichting van de parochie koster en de dirigent van het parochieel zangkoor "Cantate Domino", de heer Chr. van Schaik. In 1996 viel deze eer te beurt aan de heer W. Willemse (40 jaar koster).

Tot slot wordt de feestelijke in gebruikneming in 1964 van het vernieuwde clubhuis aan de Heideweg door de gidsen en kabouters vermeld.

